

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فلسفه بست و بست نشینی

(بست نشینی در حرم حضرت فاطمه معصومه علیها السلام)

غلامعلی عباسی فردویی

عباسی فردوسی، غلامعلی، ۱۳۳۳-
فلسفه بست و بست‌نشینی (بست‌نشینی در حرم حضرت فاطمه معصومه علیها السلام) // غلامعلی
عباسی فردوسی، - قم: زائر، ۱۳۸۳.
۳۱۱ ص.
کتابنامه، ص ۳۰۰-۳۱۱؛ همچنین به صورت زیرنویس.
[کنگره بزرگداشت شخصیت حضرت فاطمه معصومه علیها السلام و مکانات فرهنگی قم: ۴۳]
۱. بست و بست‌نشینی، ۲. بست و بست‌نشینی (قم - حرم حضرت معصومه علیها السلام)
ع ۲ ۵۱۳ DSR

کنگره بزرگداشت شخصیت حضرت فاطمه معصومه علیها السلام و مکانات فرهنگی قم
مجموعه آثار شماره ۴۳

فلسفه بست و بست‌نشینی

نویسنده: غلامعلی عباسی فردوسی
صفحه‌آرا: محمدعلی محمدی
ناشر: زائر - آستانه مقدسه قم
لینوگرافی: بیان - قم
چاپخانه: باقری - قم
نوبت چاپ: اول ۱۳۸۴
شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه
بها: ۱۵۰۰ تومان
شابک: ۹۶۴-۸۵۶۷-۳۶-۰
● کلیه حقوق نشر برای آستانه مقدسه قم محفوظ است.

مرکز پخش: قم، میدان شهداء (چهار راه بیمارستان)

تلفن: ۷۷۴۲۵۱۹ ص. پ. ۳۷۱۸۵-۳۵۹۷

فهرست

۱	مقدمه کنگره
۵	سرآغاز
۹	بست و بست نشینی در لغت
۱۱	فلسفه و سابقه بست نشینی
۱۳	آفاق پناهجویی
۱۸	ارزش اخلاقی - اجتماعی پناه دادن
۳۳	فرهنگ پناهجویی و بست نشینی در اسلام
۳۴	حرمت اماکن قدسی در اسلام
۳۵	کعبه نورانی ترین جلوه عرشی
۴۰	مسجد الحرام
۴۲	مکه
۴۸	حرم
۴۹	امنیت و آرامش در این سرزمین
۵۱	بست و بست نشینی در آینه فقه
۵۶	حراست از حقوق دیگران
۵۹	پاسداری از اماکن قدسی
۶۳	مدینه یا حرم پیامبر خدا صلی الله علیه و آله
۶۷	حدود حرم
۷۰	مشاهد انمه علیهم السلام

۱. فضیلت زیارت و مقام شفاعت ۷۰
۲. فضیلت مکان ۷۲
۳. مشاهد ائمه علیهم السلام یا حرم امن الهی ۷۴
۴. مشاهد شریف ائمه علیهم السلام بیوت خداوند ۷۵
- الحاق مشاهد شریف به کعبه و حرم از دیدگاه فقه ۷۸
- فرهنگ و فلسفه بست‌نشینی در حرم حضرت معصومه علیها السلام ۸۴
- قم و بارگاه فاطمی از منظر ائمه علیهم السلام ۸۴
- قم، حرم اهل بیت علیهم السلام ۹۱
- قم شهر امامت ۹۳
- بیوت ائمه علیهم السلام مرکز پاکی و قداست ۹۳
- جلالت حضرت فاطمه معصومه علیها السلام ۹۴
- آغاز رسمیت یافتن بست‌نشینی در حرم حضرت معصومه علیها السلام ۱۰۸
- فرمان کریم خان زند ۱۰۹
- سیر بست‌نشینی در آستانه حضرت فاطمه معصومه علیها السلام ۱۱۶
- بست شکنان حرمت شکن ۱۲۳
۱. حمله به مرکز توحید «بست توحید» ۱۲۳
۲. حمله به بیت نبوت ۱۲۷
۳. یورش به خانه علی و فاطمه «بست امامت» ۱۳۲
۴. بنی امیه و هتک حریم شریفین ۱۳۶
- یزید و غارت مدینه ۱۳۷
- پیش‌بینی فاطمه علیها السلام ۱۳۹
- آتش زدن کعبه ۱۴۱

۱۴۴	۶. عبد الله بن زبیر و هتك حرم
۱۴۸	۷. حجاج و خراب کردن کعبه
۱۴۹	۸. متوکل و اهانت به مقدسات
۱۵۲	۹. قرامطه و اهانت به کعبه معظمه
۱۵۷	طغیان و اهانت به مقدسات
۱۵۷	هجوم به مکه معظمه
۱۶۰	وهابیت و اهانت به مقدسات اسلامی
۱۶۵	هجوم و هابیان به عتبات مقدس عراق
۱۶۶	هجوم و هابیون به طائف
۱۶۸	هجوم و هابیان به مکه معظمه
۱۷۳	هجوم به مدینه یا پایگاه وحی
۱۷۵	زمزمی دیگر
۱۷۸	طغیانی دیگر
۱۷۸	هجوم به طائف
۱۷۹	هجوم به مکه مکرمه
۱۷۹	هجوم به مدینه منوره
۱۸۰	حرمت شکنان قاجار و پهلوی
۱۸۰	۱. ناصرالدین شاه قاجار
۱۸۱	۲. رضاخان و حرمت شکنی
۱۸۷	۳. محمد رضا و حرمت شکنی
۱۸۷	منافقان و حرمت شکنی
۱۹۰	یهود و حرمت شکنی

۱۹۲	خرمت شکنی اشغالگران
۱۹۳	بست نشینی و تحصن در انقلاب مشروطیت
۱۹۴	آغاز نهضت عدالت خواهی
۱۹۵	بیداد علاء الدوله
۱۹۸	تحصن در حرم حضرت عبد العظیم
۲۰۵	هجرت کبری به قم و مقدمات آن
۲۲۶	هجرت به قم و بست نشینی در بارگاه فاطمه معصومه علیها السلام
۲۲۸	قم دژ محکم انقلاب
۲۳۰	تهران پس از هجرت
۲۳۱	دریچه وابستگی
۲۳۳	بازتاب هجرت علما به قم در تبریز
۲۴۰	قم تجلیگاه پیروزی نهضت
۲۴۴	حمایت علمای قم از نهضت مشروعه
۲۵۹	نامه حاج ملاصادق قمی به ناصرالدین شاه
۲۶۸	عبرت و بیداری
۲۷۰	هجرت و تحصن آیه الله نجفی در قم
۲۷۲	فواید و مضرات بست‌نشینی
۲۷۲	۱. فواید بست‌نشینی
۲۷۴	۲. مضرات بست‌نشینی
۲۹۲	چرا امیر کبیر آیین بست را ممنوع کرد؟
۳۰۰	کتابنامه

مقدمه کنگره

حضرت امام صادق علیه السلام:

«حرم ما اهل بیت علیهم السلام، شهر قم است. آنجا بانویی از فرزندانم به نام فاطمه دفن می شود، بهشت بر هر که او را زیارت کند، واجب می گردد»^۱.

قم که به لقب «حرم اهل بیت علیهم السلام» مفتخر گردید، نه تنها به جهت وجود مردمی است که در آن به حسن عبادت و توحید عبادی در قیام و رکوع و سجود شناخته شده اند^۲، و در آرمان شهر اسلامی گرد حضرت مهدی علیه السلام اجتماع کرده و به یاری آن حضرت قیام خواهند نمود، و نه صرفاً به جهت وجود بزرگترین حوزه علمی و حدیثی و معرفتی شیعه در آن، بلکه این شهر مفتخر است که چونان صدفی زمینی، گوهر آسمانی و ملکوتی فرزند باب الحوائج الی الله را در بر گرفته و مسجد اولیای الهی گردیده است. اگر در گذشته شهر قم محل محدثان بزرگ و معبد و سجده گاه فاطمه معصومه علیها السلام بوده، امروزه نیز پرچم دار فرهنگ ناب فقه جعفری علیه السلام و

۱. سفینه البحار، ج ۲، ص ۴۴۶.

۲. مستدرک الوسائل، ج ۱۰، ص ۲۰۶.

معنویت و عرفان بوده و ضمن تربیت و پرورش یاران امام عصر ارواحنا فداء، زائران حضرتش را با معارف بلند دینی میزبانی می‌کند. آری، «زبید اگر خاک قم به عرش کند فخر»^۱.

قم، شهری است که بر ولایت و مودت اهل بیت علیهم‌السلام پایه‌گذاری شده و به همین جهت، پایگاهی برای علویان و شیعیان و دژ تسخیرناپذیری علیه ستمگران بوده است و ائمه علیهم‌السلام با تعبیراتی خاص و بلند از این شهر یاد کرده‌اند.^۲

از هنگامی که شهر قم مسکن حضرت سنی، فاطمه معصومه علیها السلام گردید، بُعد فرهنگی و معنوی آن در کنار تحولات اجتماعی و سیاسی متحول و شکوفا شد، و از چنان موقعیتی برخوردار شد که جناب حسین بن روح رضوان الله علیه، از نواب اربعه، تأیید محتوای یک کتاب علمی و فقهی را مشروط به نظر مساعد علمای قم نمود.^۳ وجود حوزه غنی و بزرگ شیعه، در این شهر و دفاع علمی از اسلام راستین به وسیله تألیف کتابها، اعزام مبلغان و زادگاه انقلاب اسلامی بودن و... همه و همه به برکت وجود فرزندان رسول خدا، کریمه اهل بیت علیهم‌السلام در این شهر است.

از آنجا که سال ۱۳۸۳ ه.ش. با یک هزار و دویست و پنجاهمین سالگرد ولادت آن حضرت، و نیز با پایان تجدید طلاکاری گنبد مطهر - که در زیبایی کم نظیر و بلکه بی نظیر است - مقارن شده، به منظور

۲. بحار الانوار، ج ۵۷، ص ۲۱۷.

۱. دیوان امام خمینی، ص ۲۵۷.

۳. کتاب الغیبه، شیخ طوسی، ص ۲۴۰.

معرفی بیشتر آن حضرت و تبیین جایگاه ویژه شهر قم در ترویج فرهنگ تشیع، به دستور تولیت عظمای آستانه مقدسه، حضرت آیه الله مسعودی دام عزه «کنگره» بزرگداشت شخصیت حضرت فاطمه معصومه علیها السلام و مکانیت فرهنگی قم» شروع به فعالیت نمود. و در چهار موضوع ذیل:

الف. حضرت معصومه علیها السلام و آستانه مقدسه؛

ب. قم و فرهنگ تشیع؛

ج. حوزه علمیه قم؛

د. انقلاب اسلامی در قم،

با محوریت آستانه مقدسه، دهها جلد کتاب در موضوعات فوق که اکثر آنها جنبه تألیف داشته و برخی دیگر جنبه ترائی دارد و توسط محققان تألیف و تصحیح شده، اهتمام ورزیده است.

آثاری که در محورهای فوق تدوین و نگارش یافته تنها قدم کوچکی است که می تواند نقطه شروعی برای تحقیقات گسترده و عمیقی باشد که سزاوار موضوعات یاد شده است.

کتاب «فلسفه بست و بست نشینی» یکی از آثار ارزشمند این کنگره است که به قلم عالمانه جناب حجة الاسلام والمسلمین غلامعلی عباسی تألیف گردیده، این کتاب علاوه بر سابقه بست نشینی و نوع نگاه مسلمانان در طول تاریخ به مکانهای مقدس خود و نیز جایگاه ویژه حرم اهل بیت علیهم السلام در تحولات سیاسی اجتماعی دوران معاصر ایران، از منظر فقهی نیز به مسأله بست نشینی پرداخته و اقوال

فقها و ادله فقهی آن را نیز به اختصار مورد بررسی قرار داده لذا مطالعه این کتاب حتی برای فقیهان و آنان که در فقه به تحقیق و کاوش پرداخته‌اند نیز سودمند است.

در اینجا نهایت تشکر و قدردانی خود را از حجة الاسلام و المسلمین عباسی نویسنده محترم که چند اثر علمی و ارزشمند برای این کنگره تدوین کرده‌اند اعلام داشته، همچنین از تولیت آستانه حضرت آیه الله مسعودی، معاون محترم اداری مالی آستانه، جناب آقای فقیه میرزایی نهایت امتنان و سپاس را داریم.

بر خود لازم می‌دانم که اذعان و اعتقاد قلبی خود را ابراز دارم که اگر توفیقات خدای متعال و عنایات کریمه اهل بیت علیهم السلام نبود، از برداشتن کوچک‌ترین قدمی در این راه عاجز و ناتوان بودیم.

و ما توفیقی الا بالله، علیه توکلت و الیه انیب.

احمد عابدی

دبیر کنگره

سرآغاز

اَسْلَامٌ عَلَى اَيِّمَةِ الْهُدَى، وَمُصَابِيحِ الدُّجَى، وَاعْلَامِ التَّقَى، وَذَوَى النُّهَى، وَ
اُولَى الْحِجَى وَكَهْفِ الْوَرَى^۱

مسیر زندگی انسانها همراه با فراز و فرودهایی است که تاریخ بشر
پاره‌ای از آن رخدادها را ثبت کرده است. در این فراز و فرودها چه بسا
انسانی که به چالش فرودی گرفتار آمده و به فراز مندی پناه برده است و
چاره‌گرفتنی خود را جستجو کرده است.

پیام قرآنی «ليلة القدر» مفسر، این فرهنگ است، که قلم تقدیر و
سرنوشت انسانها هنگامه‌های خاص رقم می‌خورد و نیز تأثیر
مکانتهای شریف در ارتباط با استجابات دعا و شفاعت و... موجب آن
گردیده که انسانها در زمانهای خطر و حذر به چنین مکانتهایی روی
آورند.

زمان و مکان نیز در کنار بشر از فراز و فرود ویژه‌ای برخوردارند به
عبارت دیگر اگر فراز را مصداقی از عزت خداوند بدانیم به حکم ﴿قُلِّلْهُ
الْعِزَّةُ جَمِيعاً﴾ تمام پایگاههای عزت از آن خداست و خداوند پرچمهای

عزت خود را برافراشته کرده است.

کعبه و مسجد الحرام اولین پایگاه امن خداوند است و او که خالق هستی است، مکانها و زمانهایی را راج نهاده و بلند مرتبه گردانیده است. در میان این مکانهای مقدس حریمهای مقدس معصومین علیهم‌السلام قرار دارند که خداوند آنها را در آفاق معنویت فروزنده ساخته است. پس از آن حرم امامزادگان به ویژه حضرت فاطمه معصومه علیها‌السلام در شهر مقدس قم از رفعت و علو مکانی منحصری برخوردار است که در احادیث بسیاری شأن آن بزرگوار و علو مرتبه وی بیان شده است و از دیر زمان این مکان شریف پایگاه و ملجأ پناهجویان و در ماندگان بوده است.

موضوع این کتاب، فلسفه بست و بست‌نشینی و نیز تحلیل این آیین در فرهنگ انسان ساز اسلام است و این مقوله را در نگاه شرع و عقل، تبیین نموده و نیز جایگاه بست‌نشینی در حرم حضرت معصومه علیها‌السلام مورد بررسی قرار گرفته است.

در پایان نیز فواید و مضرات آن شمرده شده و ناهنجاریهایی را که در این مقوله پدید آمده مورد ارزیابی قرار داده است.

برخی پادشاهان با بدعتی که در این زمینه پدید آوردند زمینه ساز بسیاری از مشکلات فراروی امت مسلمان گردیدند.

به هر حال کتاب فلسفه بست و بست‌نشینی هم به نقل و تحلیل تاریخ پرداخته و هم مکان آسمانی حریمهای زمینی را تبیین نموده است که خوانندگان پس از مطالعه آن جایگاه ارزشی اماکن مقدس را درمی‌یابند.

بنابر وظیفه اخلاقی بر خود لازم می‌دانم، از عزیزانی که در تدوین و تألیف این اثر مرایاری نموده‌اند، به خصوص از استاد، حجة الاسلام و المسلمین دکتر احمد عابدی دام عزّه و حجة الاسلام و المسلمین آقای علی اشرف عابدی و دانشمند گرامی جناب حجة الاسلام آقای اسماعیل محمدی و کتابداران محترم کتابخانه آستانه مقدسه حضرت معصومه علیها السلام تقدیر نمایم. و همچنین از جناب آقای محمد صادق رنجبران که در تأیید این اثر کوشش فراوان نمودند صمیمانه تقدیر و تشکر می‌گردد.

بمنه و کرمه

۱۶ دی ۱۳۸۳ برابر با ۲۳ ذیقعدۀ ۱۴۲۵ هـ.ق.

غلامعلی عباسی فردویی